

Η ΝΕΑ

ΖΩΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ,

ΕΤΟΣ Β΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1905

ΑΡΙΘ. 14.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τῆ κατὰ μῆνα πνευματικῇ πανδαισίᾳ τῆ ὑπὸ τῆς «Νέας Ζωῆς», τοῖς αὐτῆς ἀναγνώσταῖς προσφερομένη, καλὸν ἐνομίσαμεν, ἵνα ὅσον οἶόν τε πλουσιωτέραν ταύτην καταστήσωμεν, νὰ προσενέγκωμεν, δίκην ἐπιδορπίου, πρὸς τοὺς ἄλλοις ἥδη εὐχύμοις καὶ εὐτρόφοις παρατεθειμένους ἐδέσμασι, περιγραφὴν τῆς ἐν ἔτει 1870 εἰσελάσεως εἰς Ρώμην τῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων καὶ ἢν ἀπεσπάσαμεν ἐκ τινος πονηματίου ἐπιγραφομένου «Le tre Capitali» τοῦ καλλιπευῆ συγγραφέως ὁδόν τε καὶ ἐνθέρμου ἰταλοῦ πατριώτου Ἑδμόνδου De Amicis. Καὶ ταύτην ἀντὶ ἄλλου τινος ἐπ' ἴσης διαφέροντος προτιμήσαμεν, διότι πρόκειται περὶ σπουδαιοτάτου ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ γεγενότου πανηγυρικῶς ἐορταζομένου κατ' ἔτος τῆ 20ῆ Σεπτεμβρίου ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, ὅπου ὑπάρχουσι γνήσιοι καὶ φιλοπάτριδες ἰταλοὶ, ὡς λόγου χάριν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν ἡ τὸ ἰταλικόν, μετὰ τὸ ἑλληνικόν στοιχείον, δευτερεύει. Καὶ λέγομεν μὲν σπουδαιοτάτου, πρῶτον, διότι ἀπὸ τούτου χρονολογεῖται ἡ κατάργησις τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἢν ἐσφετερίσθησαν πρὸς ἐπαύξεισιν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῶν οἱ δῆθεν τοῦ Πέτρου ἀλάθητοι διάδοχοι ληθαργούντες τῶν ἐν τῷ Ευαγγελίῳ ὑπὸ τοῦ θεανθρώπου αὐτῶν διδασκάλου λεχθέντων ῥημάτων. «Regnum meum non est hujus mundi», καὶ δεύτερον διότι σὺν τῷ γεγονότῳ τούτῳ ἐπετελέσθη ταύτοχρόνως τὸ μέγα τῆς ἐνόητος καὶ τῆς ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας ἔργον.

Καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων περιφανεστέρων ὑπερημάτων τῆς μεγάλης τῶν ἰταλῶν ιδέας καὶ ταύτη ἀπερωσάντων πνευμά τε καὶ καρδίαν ἅμα δὲ πρωταγωνιστησάντων ὁ μὲν Savour εἶχεν ἥδη τελευτήσει ἀπὸ τοῦ 1861, ὁ Mazzini τῷ 1872, ὁ δὲ Βίκτωρ Ἑμμανουὴλ ὁ ἐπικληθεὶς διὰ τὸ γεναιόδορον καὶ δημοφιλές αὐτοῦ «il Re Galantuomo» τῷ 1878, καὶ τέλος ὁ Garibaldi, οὗτινος ὁ πολυκύμαντος

ἀλλὰ πλήρης δράσεως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας βίος αὐτοῦ εἶναι ὀλόκληρος ἐποποιεῖα ἀπεβίωσεν τῷ 1882. Σὺν τοῖς μεγάλοις τούτοις ἀνδράσιν ἐξέλιπε μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου ἡ ἐνδοξὸς ἐκείνη γενεὰ, ἥτις κατῳρώθωσε νὰ ἐνοποιήσῃ τὴν Ἰταλίαν, διότι ἤτο μεστὴ μεγάλων ἀρετῶν, διότι εἶχε ἀκμαιότατον τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος, ἐνεφορεῖτο δὲ διαπύρου ἐνθουσιασμοῦ ἐπὶ τῷ ἱερῷ τῆς Ἰταλίας ὀνόματι.

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΙΣ ΡΩΜΗΝ

Ἐν Ρώμῃ τῆ 21 Σεπτεμβρίου 1870

ΤΑ πράγματα τὰ ὁποῖα ἔχω νὰ εἶπω εἶναι τόσο πολλὰ καὶ ποικίλα, ὥστε μοὶ φαίνεται ἀδύνατον νὰ τὰ ἐκθέσω ἐν τάξει καὶ μετὰ τινος σαφηνείας. Καὶ ὄντως, μέγιστον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ γράφειν ἐν ὄρχ κατ' ἡν ἀνὰ πάσας τὰς ὁδοὺς τῆς Ρώμης ἀντηχοῦσιν εἰσέτι αἱ τοῦ πρώτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς πρώτης χαρᾶς ζητωκραυγαί. Πᾶν ὅ,τι εἶδον χθὲς μοὶ φαίνεται ὄνειρον, εἶμαι κατάκοπος ἕνεκα τῆς υπερβολικῆς συγκινήσεως, καὶ ὑπάρχουσι στιγμαὶ κατ' ἄς ἀμφιβάλλω ὅτι εὐρίσκομαι ἐνταῦθα, ὅτι εἶδον ὅπερ εἶδον, ὅτι ἠσθάνθην ὅπερ ἠσθάνθην.

Θὰ εἶπω ὑμῖν πάραυτα ὅτι ἡ ὑποδοχὴ ἡ ὑπὲρ τῆς Ρώμης γενομένη εἰς τὰ ἰταλικά στρατεύματα ὑπῆρξε ἀνταξία τῆς πρωτευούσης τῆς Ἰταλίας, ἀνταξία τῆς Ρώμης, ἀνταξία τῆς ἐνδόξου πύλεις τῆς ἐξόχως πατριωτικῆς. Τὰ πάντα ἦσαν ἀνώτερα οὐ μόνον πάσης προσδοκίας ἀλλὰ πάσης φαντασίας. Ἀνάγκη νὰ ἔχη τις ἰδίᾳ νὰ πιστεύσῃ. Θὰ ἀμφιβάλλητε ἴσως περὶ τῆς εὐλικρινείας μου, καὶ τοῦτο τὸ προβλέπω, ἀλλὰ δὲν θέλω

ὅπως πείσω ὑμᾶς νὰ ματαιοποιήσω πολυλογῶν, γνωρίζων ἐκ τῶν προτέρων ὅτι δὲν θὰ ἦμαι πιστευτός. Καὶ ἔμως αἰσθάνομαι ὅτι δὲν θὰ δώσω ὑμῖν, εἰμὴ λίαν ἀμυδρὰν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος. Χθὲς περὶ τὴν τετάρτην ὥραν τῆς πρωΐας ἐξῆυπησεν ἐμὲ καὶ τοὺς συντρέφους μου ἡ μακρόθεν τοῦ τηλεβόλου ἀντίχρησις. Παρευθὺς ἐξεκινήσαμεν καὶ μόλις εὐρέθημεν πρὸ τῆς εἰς ἀπόστασιν πέντε ἢ ἕξ μιλίων καὶ ἀπέναντι ἡμῶν ἀνορθουμένης πόλεως, εἰκάσαμεν ἐκ τῶν νεφῶν τοῦ καπνοῦ, ὅτι ἡ πόλις προσεβάλλετο ἐκ διαφόρων μερῶν. Ἡ εἰκόνα δὲ αὕτη ἦτο πράγματι ὀρθή. Τὸ τέταρτον στρατιωτικὸν σῶμα ἐνήργει πρὸς τὸ μέρος τῆς ζώνης τῆς μεταξύ τῆς πύλης San Lorenzo καὶ τῆς πύλης Salara, ἡ μὲν μοιραρχία Angioletti κατὰ τῆς πύλης San Giovanni, ἡ δὲ μοιραρχία Bixio κατὰ τῆς πύλης San Pancrazio. Ὁ στρατηγὸς Mazé de la Roche μετὰ τῆς 12ης μοιραρχίας τοῦ 4ου σώματος ἔμελλε νὰ κυριεύσῃ τὴν πύλην Pia.

Ἐφ' ἔσον προῦδαίνομεν (ἐννοεῖται πεζῆ), ἐδελόπομεν εἰς τοὺς ἐξώστας εἰς τὰ ἀνδρᾶ καὶ ἐξοχικῶν οἰκῶν ἀπειρον πληθὺς, ὅπερ τὰ βλέμματα εἶχεν ἐστραμμένα πρὸς τὰ τῆς πόλεως τεῖχη. Πλησίον τοῦ ἀεροκηπίου Casalini συναντῶμεν τὰ ἐπίτακτα τῶν Bersaglieri ἐξ τάγματα, ἅτινα περιμένουσι τὴν διαταγὴν, ὅπως προελάσωσι κατὰ τῆς πύλης Pia. Οὐδὲν πεζικὸν σῶμα εἶχεν εἰσέτι ὁρμήσει εἰς ἔφοδον μόνον τὸ πυροβολικὸν διετέλει βάλλον ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν πυλῶν καὶ τῶν τειχῶν, ὅπως διανοίξῃ ρήγματα. Δὲν ἐνθυμούμαι καλῶς κατὰ ποίαν ὥραν ἀνηγγέθη ἡμῖν ὅτι τὸ πυροβολικὸν εἶχε κάμει εὐρὺ ρήγμα πλησίον τῆς πύλης Pia καὶ ὅτι τὰ ἐκεῖ τηλεβολοστάσια τῶν παπικῶν εἶχον κατσοτῆ ἐντελῶς ἀχρηστᾶ. Ἐν τῷ μεταξύ, διασοθέντος ὅτι τινὲς τῶν ἡμετέρων πυροβολητῶν εἶχον πληγῶθῃ, ἐσπεύσαμεν, ὅπως μάθωμεν τὴν ἀλήθειαν, νὰ ἐρωτήσωμεν ἐκείνους ὅτινες ὑπέσπευον ἀπὸ μέρη ἐγγύτερα τοῦ ἐχθροῦ, πάντες δὲ μᾶς διεβεβαίουν, ὅτι ὁ παπικὸς στρατὸς εἶδε οὐκ ὀλίγα δείγματα ἀξιοθαυμάτου ἀπειρίας καὶ ἀστοχίας εἰς τὸ σκοποβολεῖν, ὅτι αἱ δίοδοι ἦσαν ἐλεύθεροι, τὸ δὲ πεζικὸν ἔτσιμον νὰ ἐφορμήσῃ εἰς ἔφοδον. Ἀνήλθομεν τότε ἐπὶ τοῦ ἀνδῆρου μᾶς ἐξοχικῆς οἰκίας καὶ εἶδομεν διακεκρυμένως τὰ μὲν τεῖχη διερωγῶτα, τὴν δὲ πύλην Pia ἐν κακῇ καταστάσει. Ὅλοι αἱ γειτονικαὶ τῶν τειχῶν ἐπαυλεῖς ἐβρίθον στρατιωτῶν, διὰ μέσου τῶν δένδρων ἐδελπέ τις σχοινοτενεῖς πυροβολικοῦ φάλαγγας, ὑπεράνω δὲ τῶν τειχῶν τῶν πρασυνοφύλλων κήπων λάμποντα πυροβόλα καὶ ἀπαστραπτούσας λόγχας, τέλος ἀξιωματικούς τοῦ ἐπιτελείου καὶ ἀγγελικφρούς ἀπὸ ρυτῆρος τρέχοντας καθ' ἑλασ τὰς διευθύνσεις.

Μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψω λεπτομερῶς τὴν ἐπράξαν αἱ ἄλλαι μοιραρχίαι, ὡς ἐκ τούτου θὰ περιορισθῶ εἰς τὴν τοῦ Mazé de la Roche ἡ μόνη τὴν ὁποῖαν ἠκολούθουν. Ἡ ὁδὸς ἡ ἀγροῦσα εἰς Porta Pia εἶναι ἐκατέρωθεν ὠχυρωμένη ὑπὸ τῶν ζωννυόντων τὰς ἐπαύλεις τοίχων. Προῦχωρήσαμεν πρὸς τὴν πύλην. Ὁ δρόμος εἶναι εὐθὺς καὶ ἡ πύλη ἐφαίνετο

κάλλιστα ἀπὸ μεγάλης ἀποστάσεως. Ἐδελπέ τις τὰ τῷ τοίχῳ προσδεδεμένα στρώματα ὑπὸ τοῦ παπικοῦ στρατοῦ καὶ ἤδη ἡμικεκαυμένα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου πυρός, τοὺς κίονας τῆς πύλης, τὰ ἀγάλματα, καὶ τοὺς συσσωρευμένους πλήρεις χύματος σάκκους ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθεν ἡμῶν ἀνεγερθέντος ὁδοφράγματος. Τὸ πῦρ τῶν παπικῶν τηλεβόλων τὸ βαλλόμενον ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους, εἶχεν ἤδη σιγήσει, ἀλλ' οἱ στρατιῶται ἠτοιμάζοντο ὅπως ἀμυνθῶσι ἀπὸ τὰ τεῖχη. Εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν μέτρων ἀπὸ τοῦ ὁδοφράγματος δύο τηλεβόλα μεγάλης δόξης τοῦ ἡμετέρου πυροβολικοῦ ἐβαλλον κατὰ τῆς πύλης καὶ τοῦ τείχους. Ἡ φύχραιμος στάσις τῶν πυροβολητῶν ἐκείνων ἦτον ἀξιοθαύμαστος, ἀδύνατον νὰ εἴπῃ τις μεθ' ὁποῖας ἡσυχου ἀφελείας ἐξεπλήρουν τὸ ἔργον των εἰς τὸσον μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Πάντες αἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν παρόντες, ὁ στρατηγὸς Mazé μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του ἴστατο ὀπισθεν τῶν δύο τηλεβόλων. Εἰς ἐκάστην βολὴν ἐδελπέ τις τεμάχιον ὀγκῶδες τοῦ τείχους ἢ τῆς πύλης ἀποσπώμενον καὶ παταγωδῶς καταρρέον. Μικραὶ τινες χειροβομβίδες ἐκτοξευθεῖσαι ἀπὸ τίνος ἄλλης πύλης διήλθον ὅχι πολὺ ὑπεράνω τοῦ ἐπιτελείου. Οἱ Ζουάβοι ἐβαλλον πυκνότερον πῦρ ἀπὸ τῶν τειχῶν τοῦ Castro Pretorio, ἐν ἐκ τῶν ἡμετέρων συνταγμάτων εἶχεν ὑποστῆ ἐπαισθητὴν θραύσιν.

Ὅταν ἡ πύλη Pia δὲν παρυστίσσε πλέον οὐδεμίαν ἀντίστασιν, διερράγη δὲ πλησίον αὐτῆς τὸ τεῖχος σχεδὸν μέχρι τοῦ ἐδάφους δύο φάλαγγες τοῦ πεζικοῦ διετάχθησαν νὰ ὁρμήσωσι εἰς τὴν ἔφοδον. Δὲν δύναμαι νὰ δώσω λεπτομερείας. Ἦσαν διερχόμενον ὁρμαίως τὸ 40ον τάγμα, εἶδον πάντας τοὺς στρατιώτας νὰ ριφθῶσι χαμαὶ τὸ γόνυ κεκλιμένον καὶ καρδοκούντας τὴν στιγμὴν τῆς εἰσελάσεως. Ἦκουσα ζωηρὰν τουφεκιστοῦσαν, εἶτα κραυγὴν οὐρανομήκη Savoia! εἶτα θόρυβον συγκεχυμένον, φωνὴν μακρόθεν κραυγάζουσαν — εἰσῆλθον! — Κατέφθασαν τότε με περων τὸν βῆμα αἱ ἐπίτακτα Bersaglieri καὶ ταῖς ἤδη ὑπαρχούσαις τηλεβοστοιχαῖς προστετέθησαν καὶ ἕτερα καὶ τοῖς ἤδη συντάγμασι ἕτερα καὶ ἀνὰ μέσον τούτων διεκρίνοντο τὰ φορεῖα διὰ τοὺς πληρωμένους. Ἐβραμον μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὴν πύλην. Οἱ στρατιῶται συνωστίζοντο περὶ τὸ ὁδοφράγμα, δὲν ἠκούοντο πυροβολισμοί, αἱ δὲ φάλαγγες μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰσῆρχοντο. Πρὸς τὸ ἐν μέρος τῆς ὁδοῦ παρεῖχοντο ἤδη αἱ πρῶται βοηθῆσαι εἰς δύο ἀξιωματικούς τοῦ πεζικοῦ πληρωμένους, ὧν ὁ εἰς κατὰ γῆς καθήμενος, ὠχρότατος, ἐπέειξε διὰ τῆς χειρὸς τὸ πλευρὸν του, τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς εἶχεν ἤδη ἀπαγάγει. Ἐλέχθη τότε ὅτι ἀνδρείως εἶχεν ἀποθάνει ἐπὶ τοῦ τείχους ὁ ταγματάρχης τῶν Bersaglieri Paglieri διοικητῆς τοῦ 35ου τάγματος. Εἶδομεν ἀξιωματικούς τινας τῶν Bersaglieri τὰς χεῖρας ἐπιδαδεμένας. Ἐμάθωμεν ὅτι ὁ στρατηγὸς Angelino εἶχεν ὁρμήσει ἐκ τῶν πρώτων, μετὰ τὴν σπᾶθην εἰς τὴν χεῖρα, ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης. Πανταχόθεν προσέτρεχον ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδια κραυγάζοντες, καὶ αἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἀνεκοπτον ἐπ' ὀλίγον τὸν δρόμον των, ὅπως ἴδωσι τὸ

τῆδε κακείσε ρυπαῖνον τὴν γῆν αἶμα, ἐστέναζον βαθῆως καὶ ἐξηκολούθουν πάλιν τρέχοντες.

Ἡ Porta Pia κατεθραυσμένη ἔκειτο χαμαί, μόνον ἢ ὑπερμεγέθης τῆς Παναγίας εἰκῶν, ἣτις ἐπιφαίνεται ὀπισθεν ταύτης, ἦτον ἀνέπαφος, τὰ δεξ. ὄθεν καὶ ἀριστερόθεν ἀγάλματα ἦσαν ἀκέφαλα, τὸ ἔδαφος τριγύρω, ἦτο κατεσπαρμένον ἀπὸ σωρούς χύματος, καπνίζοντων στρωμάτων, φεσίων τῶν ζουάβιν, ὄπλων, δοκῶν καὶ λίθων. Διὰ τοῦ πλησίον ρήγματος εἰσήρχοντο ταχέως τὰ ἡμέτερα συντάγματα.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐξῆλθε τῆς Porta Pia ἅπαν τὸ διπλωματικὸν σῶμα ἐν μεγάλῃ στολῇ καὶ διηυδίνθη πρὸς τὸ στρατηγεῖον.

Εἰσῆλθοντες εἰς τὴν πόλιν, αἱ πρῶται ὁδοὶ ἔγεμον ἦσαν στρατιωτῶν. Ἀδύνατον νὰ ἐκφράσω τὴν συγκίνησιν, ἣν ἠσθάνθημεν ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἐβλέπομεν τὰ πάντα συγκεχυμένως, ὡς ὀπισθεν ἑνὸς νέφους. Οἰκίαι αἵτινες τὴν πρῶτάν εἶχον γείνει κατανάλωμα τοῦ πυρὸς ἐκάπνιζον, ζουάβοι τινες αἰχμάλωτοι διήρχοντο διὰ μέσου τῶν τάξεων μας. Ὁ ρωμαϊκὸς λαὸς ἔτρεχεν εἰς προὔπαντησιν ἡμῶν. Ἐχαιρέτισαμεν διερχόμενοι τὸν συνταγματάρχην τῶν Bersaglieri Pirelli, ὁ λαὸς τὸν περιστοίχισε φωνάζων. Ἐφ' ἔσον προχωροῦμεν νέαι ἄμαξαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἰσὶν ὑπουργοὶ καὶ ἄλλα ὑψηλά πρόσωπα τοῦ Κράτους καταφθάνουσι. Ὁ λαὸς ὁλοῦν πληθύνεται. Φθάνομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν Termini. Αὕτη εἶναι πλήρης ζουάβων καὶ ἐγχωρίων στρατιωτῶν, οἵτινες περιμένουσι τὴν διαταγὴν, ἵνα ἀποσυρθῶν. Φθάνομεν κατόπιν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Quirinale ὅπου ἔρχονται δρομαίως τὰ ἡμέτερα συντάγματα, οἱ Bersaglieri καὶ τὸ ἱππικόν. Αἱ οἰκίαι καλύπτονται μὲ σημαίας. Τὸ πλῆθος εἰσχωρεῖ μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν κραυγάζων καὶ ἐπευφημοῦν. Διέρχονται ὄμιλοι πολιτῶν κρατούντων τὰ ὄπλα τὰ ὁποῖα ἀφῆρεσαν ἀπὸ τοὺς ζουάβους. Ἰδοὺ καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τοῦ παπικοῦ στρατοῦ. Τὰ δὲ ἐξ τάγματα τῶν Bersaglieri, ὧν προηγείται τὸ πλῆθος διευθύνονται ταχέως παιανίζουσης τῆς μουσικῆς, πρὸς τὴν πλατεῖαν Colonna.

Ἐξ ὄλων τῶν παραθύρων προβάλλονται σημαίαι, ἀνακινουῦνται λευκὰ ρινέμακτρα, ἀκούονται κραυγαὶ καὶ ἐπευφημίαι. Ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ διὰ ἀσμάτων τὴν παιανίζουσαν στρατιωτικὴν μουσικὴν. Εἰς τοὺς ἐξώστιας φαίνονται ὀλόκληροι οἰκογένειαι, αἵτινες ἔξαλλοι χαρᾶς ἀκαταπαύστως χειροκροτοῦσι. Ἡ ἀνθρωποπλημμύρα αὕτη κατακλύζει μετ' ὀλίγον τὴν πλατεῖαν τῆς Trevi. Οἱ στρατιῶται ἐκρήγγνται εἰς ἐπιφωνήσεις θαυμασμοῦ εἰς τὴν θέαν τοῦ μεγάλου βράχου τοῦ δι' ἀγαμάτων ἑστεμμένον ὀπῶθεν ποταμῶν ἀφθονον ὕδωρ κατακρημνίζεται, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ αὐτῶν ἀναγκάζονται νὰ τοὺς ὠθῶσιν ἐπὶ τὰ πρόσω.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν πλατεῖαν Colonna, ἑτέρα κραυγὴ θαυμασμοῦ ἐκπέμπεται ἐκ τῶν τάξεων, τὸ πλῆθος πανταχόθεν καταπλημμυρεῖ τὴν πλατεῖαν, ἑκατοντάδες σημαίων κυματίζουσι εἰς τὸν ἀέρα, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς φθάνει εἰς τὸ κατακρύφον, τὸ θέαμα εἶναι ἀπερίγραπτον. Οἱ στρατιῶται εἶναι συγκεκινη-

μένοι μέχρι δακρύων, δὲν βλέπω τίποτε ἄλλο, δὲν ἀντέχω εἰς τὸσσην μεγάλην χαρὰν. Ἐξέρχομαι τοῦ πλῆθους, ἀπάντω ἐργάτας, γυναικας τοῦ λαοῦ, γέροντας, παιδιὰ, πάντες φέρουσι τὸ τρίχρουν ἐθνόσημον, πάντες τρέχουσι βοῶντες — οἱ στρατιῶται μας — οἱ ἀδελφοί μας.

Εἶναι σπαραξικάρδιον θέαμα, εἶναι αἰσθημα ἀγάπης: ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη συγκεκρατημένον, ἔπερ ἐπὶ ταύτῃ χαρμυσίνῃ ἡμέρᾳ ἐκρήγγνται, εἶναι ἢ κραυγὴ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ρώμης ἐξερχομένη ἀπὸ τὰ στήθη ἑκατὸν χιλιάδων ἀνθρώπων, εἶναι ἢ πρώτη ἡμέρα νέας ζωῆς, εἶναι τί τὸ θεῖον.

Καὶ ἄλλαι βοαὶ μακρόθεν ἀκούονται.

— Οἱ ἀδελφοί μας, οἱ ἀδελφοί μας.

* *
*

Τὸ Καπιτώλιον διατελεῖ ἀκόμη ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ζουάβων, οἵτινες ὑποδέχονται διὰ πυροβολισμῶν τὸ προσδραμὸν ἐκεῖ πλῆθος μὲ σκοπὸν ὅπως εἰσβάλλῃ εἰς αὐτό. Πληγγωμένοι τινες μετηνέχθησαν εἰς τὰς πλησίον οἰκίας μεταξὺ τούτων καὶ εἰς νεανίσκος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας παρηκολούθει τοὺς στρατιῶτας. Ὁ λαὸς εἶναι ἔξω φρενῶν τρέχουσι πάντες εἰς ἀναζήτησιν τῶν Bersaglieri, ἐκ τούτων δύο τάγματα φθάνουσι εἰς τὴν πλατεῖαν πλησίον τῆς κλίμακος. Οἱ παπικοὶ μόλις τοὺς βλέπουσι παύονται τοῦ πυρὸς, ἀλλὰ μένουσιν ἐκεῖ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προβάλωσιν ἀντίστασιν. Εἶδος ὀδοφράγματος ἐκ στρωμάτων εἶχε κατασκευασθῆ εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ Καπιτωλίου. Πᾶσα ἐξ ἐφόδου προσβολῆ θὰ ἔκαμε ἴσως πολλὰ θύματα: τούτου ἕνεκα ἐπέρχεται ἀναβολὴ τις, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι οἱ ζουάβοι θὰ παραδοθῶσι φοβούμενοι, ὡς λέγεται, τὴν ὀργὴν τοῦ πλῆθους. Ὅλοι αἱ τὸ Καπιτώλιον περιβάλλουσαι ὁδοὶ εἶναι πλήρεις ἐνόπλων κρατούντων τρίχρους σημαίας καὶ ψαλλόντων ὕμνους πατριωτικούς. Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τοὺς Bersaglieri εἰς τοὺς περιμένοντας ἐπὶ τῆς πλατείας στρατιῶτας προσφέροντα: ἀφθόνως εἶνος, τοιγάρ, ποτὰ, δίπυρα: τοῦ πλῆθους ὀλονὲν αὐξάνοντος, αὐξάνει καὶ ἡ ὀχλοσθή. Ἀνὴρ τις, ἴσως κῆρυξ ἀνήλθεν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου, ἀκολουθεῖται δὲ ὑπὸ τινων ἀξιωματικῶν. Τὸ πλῆθος κάτωθεν προσβλέπει μετὰ μεγίστης ἀδημονίας. Αἰφνης πίπτουσι οἱ ἐκ στρωμάτων φραγμαὶ καὶ ἀναφαίνονται αἱ στολαὶ τῶν ἡμετέρων ἀξιωματικῶν, οἵτινες κινῶσι τὴν σπάθην καὶ προσκαλοῦσι τὸν λαὸν φωνάζοντες. Τὸ Καπιτώλιον εἶναι ἐλεύθερον. Ἡ ἀνθρωποπλημμύρα ἐκεῖνη ἐκβάλλει οὐρανομήκη κραυγὴν καὶ ὄρμηξ ἀκαδέκτως ἐπὶ τῆς εὐρείας κλίμακος, διέρχεται διὰ μέσου τῶν δύο ὑπερμεγέθων ἀγαμάτων τοῦ Καστορός καὶ Πολυδεύκου, περικυκλοῖ τὸν ἵππον τοῦ Μάρκου Ἀδρηλίου, εἰσβάλλει εἰς τὰ φυλακεία τῶν ζουάβων καὶ ἀνατρέπει κατασυντρίβει καὶ διασκορπίζει πᾶν τὸ προσυχὸν τὸ ἀνήκον εἰς τὸν παπικὸν μισθοφόρον στρατὸν.

Ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἅπαν τὸ Καπιτώλιον εἶναι σημαϊοστόλιστον. Ὁ ἵππος τοῦ ρωμαίου αυτοκράτορος εἶναι κατάφορτος ἀνθρώπων τοῦ ὄχλου, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ κρατεῖ ἀνὰ χεῖρας ἰταλικὴν σημαίαν. Σύν-

ταγμα πεζικὸν βαίνειν πρὸς κατοχὴν τῆς πλατείας, γίνεται δεκτὸν μὲ κραυγὰς ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ μουσικὴ παιανίζει τὸν βασιλικὸν ὕμνον, χιλιάδες φωνῶν τὸν συνοδεύουσι. Αἴφνης ὅλοι στρέφονται πρὸς τὸν πύργον οὐτινοῦ, ὁ λαὸς καὶ οἱ στρατιῶται διαρρήξαντες τὴν θύραν ἀνήλθον ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ ἐσημαιοτόλισαν τὸ φινάκιον τοῦ προμαχώνος. Εἰς πυροσβέστης τῆ βροχθεῖα κλίμακος ἀνέρχεται ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἀγάλματος καὶ προσηλοὶ σημαίαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Παταγῶδεις ἐπευφημῶνται καὶ ἀκατάπαυστοι κραυγαὶ ἀντηχοῦσιν εἰς τὴν πλατείαν. Ὁ μέγας κώδων τοῦ Καπιτωλείου ἀναπέμπει ἀνὰ τὸν ἀέρα τὴν χαροποιᾶν αὐτοῦ κωδωνοκρουσίαν. Πανταχόθεν τῆς Ρώμης προστρέχει πολυπληθὴς λαὸς, ὁ ὅποιος περικυκλοῖ τοὺς ἐπὶ τοῦ Καπιτωλείου ἀξιωματικούς καὶ τοὺς χαιρετίζει μὲ ἔκφρασον ἀπιστευτοῦ ἀγάπης. Πάντες ἀναβρῶσι ζήτην ἢ Ρώμη ἐλευθέρην, ζήτησαν οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται. Αἱ γυναῖκες φέρουσιν ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ τρίχρον ἐθνόσημον. Ἐξ ὄλων τῶν παραθύρων τῶν γειτονικῶν ἀνακτόρων κινουῦνται, αἱ χεῖρες καὶ κυματίζουσι ρινόμακτρα. Πολλοὶ κλαίουσι. Ἡ κίνησις τοῦ πλήθους εἶναι ἰλιγγιώδης, ὁ θόρυβος τῶν φωνῶν καλύπτει τὸν ἦχον τοῦ μεγάλου κώδωνος. Τὰ ἐγγὺς μοναστήρια, ἐνθα ὑποτίθεται, ὅτι κατέφυγον οἱ Ζουάδοι καὶ οἱ μισθοφόροι τοῦ Πάπα περικυκλοῦνται ὑπὸ τῶν Bersaglieri καὶ τοῦ πεζικοῦ.

* *

Ἐποστρέφωμεν μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν δημόσιον περίπατον καὶ ἐκεῖ παρατηροῦμεν ὅτι ὅλαι αἱ ὁδοὶ εἶναι κατακεκλεισμέναι ὑπὸ ἀπείρου πλήθους ἀνασειόντος ὄπλα καὶ σημαίας. Οἱ τοῦ Ποντίφηκος στρατιῶται οἱ ἀφρόνως διὰ τῆς πόλεως βουλόμενοι νὰ διέλθωσιν ἀνὰ δύο, ἀνὰ τρεῖς ἢ καὶ κατὰ μόνους περιστοιχίζονται, ἀφοπλίζονται καὶ διώκονται. Φθάσαντες εἰς τὴν πλατείαν Colonna, βλέπομεν ἐν τῇ μέσῳ αὐτῆς τριακούς τε περίπου στρατιώτας ἀφοπλισμένους, καθήμενους ἐπὶ τῶν γυλιῶν των, τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν γῆν κεκλιμένην, καταβεβλημένους, περιλύπους. Πέρις αὐτῶν ἴστανται τεταγμένα τρία τῶν Bersaglieri τάγματα. Ὁ Συναγματάρχης Pinelli καὶ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ βλέπουσι κάτω ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶν τοῦ ἀνακτόρου τὸ ὅποιον φράττει τὴν δεξιάν πλευρὰν τῆς πλατείας. Χωρικοὶ, κύριοι, κυραῖα, γυναῖκες τοῦ λαοῦ, γέροντες, παιδιὰ φέροντες πάντες ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ τρίχρον ἐθνόσημον συσπειροῦνται πέριξ τῶν στρατιωτῶν ὧν τὰς χεῖρας γηθούσιν καὶ φιλιῶς ἀπτόνται. Ἡ διὰ τοῦ δημοσίου περιπάτου κυκλοφορία τῶν ὀχημάτων εἶναι ἀδύνατος. Τὰ καφενεῖα τῆς πλατείας Colonna εἶναι κατὰ μέτρα ἀνθρώπων, εἰς ἕκαστον τραπέζιον βλέπει τις φύρδην μίγδην κυρίας πόλιτας καὶ Bersaglieri ἐκ τῶν τελευταίων τούτων μέρους μὲν συνοδεύει καθ' ὅδον τοὺς Ζουάδους· οὗς τὸ πλήθος ἐμπαιζει· καὶ συρίζει, τὸ δ' ἕτερον ἀφεθὲν ἐλεύθερον περικυκλοῦται αἴφνης ὑπὸ τοῦ πλήθους τὸ ὅποιον τῇ τείνει μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰς χεῖρας. Ἐκαστος πολίτης σφετερίζεται καὶ ἕνα στρατιώτην καὶ κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν συμπαρα-

οῦρει μεθ' ἑαυτοῦ. Πολλοὶ τῶν πολιτῶν παραπονέονται ὅτι δὲν ὑπάρχει ἱκανὸς ἀριθμὸς στρατιωτῶν, ὡς ἐκ τούτου βλέπει τις τὰς αἰκογενεῖας περιστοιχίζουσας τοὺς παρευρισκομένους καὶ προσκαλοῦσας αὐτοὺς μετὰ παρακλήσεων καὶ θωπειῶν. Οὗτοι δὲ ὑπερχαρεῖς κρατοῦσιν ἀπὸ τοῦ λαίμου αὐτῶν κρεμάμενα τὰ μικρὰ παιδιὰ τὰ φέροντα τὴν στολὴν τῆς ἐθνοφρουρᾶς, αἱ δὲ δέσποιναι αἴτινες τοὺς παρακολουθοῦσι, τοῖς ζητοῦσι, ὡς δῶρον τὰ πτερὰ τὰ κοσμοῦντα τὰ πιλίκιά των.

Ἀπειράριθμοι ὄμιλοι πολιτῶν ἐξακολουθοῦσι νὰ διέρχωνται ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον διὰ τοῦ δημοσίου περιπάτου μὲ μεγάλας σημαίας τῶν ὁποίων τινὲς ὑπερτεροῦσι κατὰ τὸ ὕψος τὸ πρῶτον. Δάπεδον τῶν οἰκιῶν, φέρονται δὲ συγχρόνως ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἀτόμων. Ἄπαν δὲ τοῦτο τὸ πλῆθος οὔρει ὀπισθὲν τοῦ Bersaglieri καὶ στρατιώτας τοῦ πεζικοῦ. Τὰ ἄσματα τῶν ἡμετέρων συνταγμάτων εἶναι ἤδη τοῖς πᾶσι γνωστά, ὥστε πάντες ἀνεξαιρέτως ἀδοῦσι. Διέρχονται ὀχημάτων πλήρη πολιτῶν, αἴτινες σείουσι εἰς τὸν ἀέρα τοὺς πύλους των, οἱ δὲ στρατιῶται ἀνταπαντῶσι ἀφαιρούντες καὶ ὑφώνοντες καὶ αὐτοὶ τὸ πιλίκιον. Βραχίονες τείνονται ἐκατέρωθεν καὶ σφίγγονται ἀλλήλων αἱ χεῖρες. Διέρχονται κυραῖα, ὧν ἡ τρίχρους περιβολὴ συμβολίζει τὴν ἐθνικὴν σημαίαν. Πάντες οἱ ἐπὶ ὀχημάτων ἀξιωματικοί, ἢ πεζῆ ἢ καθ' ὀμίλους ἢ κατὰ μόνους διερχόμενοι χαιρετίζονται μεγαλοφώνως. Διέρχονται οἱ στρατηγοὶ καὶ ἀποκαλύπτονται πάντες βοῶντες. Ζήτησαν οἱ Ἴταλοὶ ἀξιωματικοί. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ κραυγὴ ἢ ἀντηχοῦσα ἀπο τῆς μ.ἂς ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης τοῦ δειροστόχου δημοσίου περιπάτου. Εἰς τὴν πλατείαν San Carlo εἰς ἐπιλοχίας τῶν ἐρίπτων καραβινοφόρων, τὸν ὅποιον τὸ πλῆθος ὑπολαμβάνει διὰ στρατηγὸν γίνεται δεκτὸς με τοιαύτας ζητωκραυγὰς, αἴτινες τῇ προξενούσι μεγίστην ἐκπληξιν. Ἐξ ὄλων τῶν πλαγιῶν ὁδῶν τῶν καταληγουσῶν εἰς τὸν δημόσιον περίπατον ἀδιαλείπτως συρρέει πλήθος. Δὲν ὑπάρχει πλέον ὄμιλος πολιτῶν, ὁ ὅποιος νὰ μὴ ἔχη μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἕνα στρατιώτην καὶ ἕκαστος ὄμιλος παρατηρεῖ τὸν ἰδικόν του ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὸν ἀφαίρει τὰ ὄπλα τὰ ὅποια κρατεῖ, τῷ ὀμιλεῖ στηρίζων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων του, σφίγγων τοὺς βραχίονά του, προσβλέπων αὐτὸν μὲ ὀφθαλμοὺς λάμποντας ἐκ χαρᾶς. Ζήτησαν οἱ ἐλευθερωταί, οἱ σωτήρες ἡμῶν, — ἀκούεται πανταχόθεν ὕρρανομήκης κραυγὴ. Πρὸ τοῦ καφενείου τῆς Ρώμης δύο νεανίσκοι ῥιπτοῦσι τοὺς βραχίονά των περὶ τὸν λαίμον δύο ρωμαλέων πυροβολητῶν καὶ τοὺς καταφιλοῦσι μὲ τρελὰ φιλήματα. Εἰς τὴν θεῶν ταύτην πάντες οἱ πέριξ εὐρισκόμενοι πράττουσι τὸ αὐτὸ καὶ τρέχοντες ζητοῦσιν ἄλλους στρατιώτας, τοὺς ἀπάζονται καὶ τοὺς πνίγουσι διὰ φιλημάτων. Ζήτην ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν στρατὸς. Ζήτησαν οἱ Ἴταλοὶ στρατιῶται. Ζήτην ἡ ἐλευθερία, καὶ οἱ στρατιῶται ἀπαντῶσι ζήτην ἢ Ρώμη, ζήτην ἢ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας. Παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ δὴ τοῖς νέοις ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶναι ἀληθῆς φρενίτις. Δὲν ἔχουσι πλέον φωνὴν διὰ νὰ φωνάζωσι, κινουῦνται, ποδοκροτοῦσι, δεικνύουσι τὰς

σημαίας και φαίνονται ευλογούντες, ευχαριστούντες, σφίγγοντες τι τὸ φίλον ἐπὶ τῆς καρδίας.

Δὲν εἶδον ποτέ, ὀρκίζομαι, θέαμα παρόμοιον ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις τὴν ἐπισιομότερον καὶ θαυμαστότερον. Αὐταὶ αἱ μεγάλαι πλατεῖαι, αἱ ὑπερμεγέθεις πίδακες, τὰ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, τὰ ἐρείπια αἱ ἀναμνήσεις, τὸ ἔδαφος αὐτὸ, τὸ ὄνομα τῆς Ρώμης, οἱ Bersaglieri αἱ τρίχρωμοι σημαῖαι, οἱ αἰχμάλωτοι ὁ λαὸς, αἱ κραυγαί, αἱ μουσικαί, τὸ αἰώνιον ἐκεῖνο μεγαλεῖον, ἡ νέα αὐτῆ ἀγαλλίασις, ἡ ἀναπόλησις τῆς ποτὲ ρωμαϊκῆς αἴγλης. ἡ ὁμοιότης τῶν χρόνων, τῶν τυχῶν, τῶν ἀρχαίων καὶ νῦν θριάμβων, πάντα ταῦτα ἔχουσί τι τὸ ἐπαγωγόν, τὸ ἐμποιοῦν αἰσθητῶν τοιαύτην προξενούσαν τρόπον τινὰ ταλάντευσιν τοῦ λογικοῦ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι εἶναι ὄνειρον, ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀπίστευτον πᾶν ὃ, τίς βλέπει, τέλος εὐδαιμονία ὑπερβαίνουσα τὰς δυνάμεις τῆς καρδίας.

Ρώμη! ἀναφωνοῦσι πάντες. Πῶς; εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Ρώμην; πότε ἀρά γε ἦλθομεν; Τί συνέδη, ἡ ἀνάμνησις τοῦ τί συνέδη εἶναι ἤδη συγκεχυμένη, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ χρόνον παρελθόντος. Εἶναι συγκίνησις κατακλύζουσα τὴν καρδίαν. Εἰς πᾶσαν ὁδὸν εἰς ἣν εἰσέρχεται τις, ὁ ὀφθαλμὸς στρέφεται ἐκθαμβος. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ διαβάτης ἐφ' ὅσον προβαίνει αἰσθάνεται τὸ αἱμά του ἐξαπτόμενον, τὴν καρδίαν του διαστελομένην, τὸν ἑαυτὸν του σφριγγῶντα ζῶης. Ἴδου ἡ πλατεῖα τοῦ Λαοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἀνίσταται γιγάντιος ὀβελισκὸς, πρὸς ὃν πᾶς τις τρέχει καὶ ὑπόθην τὸ βλέμμα περιστρέφον βλέπει ἔμπροσθέν του διανοιγμένας τὰς τρεῖς τῆς Ρώμης εὐρείας ἀγυῖας, μακρὰν δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ Καπιτωλίου καὶ ὅλως πέραξ τὰς ἐξαιτίας φυσικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς καλλονὰς, ἀρχαίας τε καὶ νέας, σεβαστὰς καὶ φαιδράς, γιγαντώδεις τε καὶ χαριέσσας. Ὁ νοῦς κεκοπιτικῶς συγκλονεῖται, τρέμος δὲ καταλαμβάνει τὸν θεατὴν. Ἀνάγκη οὕτως νὰ καθίσῃ παρὰ τῆ ὀβελίσκου καὶ τὴν κεφαλὴν ἀνὰ χεῖρας κρατῶν νὰ περιμείνῃ τὴν ἀνακοπεῖσαν ἀναπνοήν.

Ἐν τῷ μεταξύ τὸ σκότος βαδμηδὸν ἐπέρχεται. Αἴφνης φωταγωγεῖται, ὡς ἐκ μαγείας ὁ δημόσιος περίπατος ὅστις παρουσιάζει ἀληθῶς ὄψιν φανταστικὴν. Κηροπήγια, δᾶδες, φῶτα παντοειδῆ λάμπουσαι ἐπὶ τῶν κυχλιμαμάτων τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαγκωνίων τῶν παραθύρων. Διατρέχων τις ἐφ' ἀμάξης τὴν ὁδὸν δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τὸ ἔδαφος, ἕπερ προσλαμβάνει ὄψιν παμμεγίστου ποταμοῦ ἕνεκα τῆς πυκνοτάτης συρροῆς τοῦ πλήθους εἰς τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον δὲν ἐπαρκεῖ ἡ ὁδὸς ἀλλὰ φαίνεται ἐκχειρίζον εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὰς πλατεῖας, εἰς τὰ καταστήματα εἰς τὰς στοὰς, εἰς τὰς μικρὰς ρύμας. Ἡ ἀνθρωποπλημύρα αὐτῆ φωτίζεται ὑπὸ χιλιάδων δᾶδων. Ὅμιλοι κυριῶν, αἵτινες διέρχονται ἀνὰ δύο κρατοῦσι κηρία ἀνημμένα φωτίζοντα τὸ κεκοσμημένον δι' ἐθνοσήμων ταινιῶν τριχρωμάτων στηθῶς αὐτῶν. Τῆς ἐμφύχου ταύτης πλημύρας ἐπιπλέουσι φερόμενοι τῆδε κακέισε πῖλοι τῶς Bersaglieri πῖλῖκια καὶ καθ' ἑκατοντάδας σωληνες πυροβόλων. Αἱ κυρταὶ ἀπὸ τῶν παραθύρων

τῶν ἐξωστῶν καταρραίνουσι μὲ ἀνθη καὶ ζαχαρωτὰ τοὺς στρατιώτας, οἵτινες τείνουσι τὰς χεῖρας. Ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀκρας μέχρι τῆς ἄλλης τῆς πολυμήκους ὁδοῦ, ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀκούονται πλεῖσθ' ὅσαι φωναὶ ὁμοῦ καὶ ἀρμονικῶτα ἄδουσαι. Οἱ στρατιῶται δὲν ἀγονται πλέον, ἀλλὰ φέρονται ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἕπερ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ του τοὺς περιπτύσσεται καὶ τοὺς καταφιλεῖ.

Διέρχονται κυρταὶ φέρουσαι ἐπὶ τῆς κόμης αὐτῶν λοφίον Bersaglieri. Οἰκογένεια ἰστάμεναι ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων σταματῶσι τοὺς στρατιώτας καὶ ἐναποθέτουσι εἰς τὰς ἀγκάλας των τὰ φίλα τέκνα. Ἡ ὀχλοσοφὴ ἐν τῷ δημοσίῳ περιπάτῳ ἐφθασεν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε ὁ ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς πρωῖας κεκοπιτικῶς, δὲν δύναται πλέον νὰ ἀνδύξῃ. Τοῦτου ἕνεκα ἐπιβαίνω ἀμάξης καὶ λέγω τῷ ἀμαξηλάτῃ νὰ με ὁδηγήσῃ εἰς τὸ Κολοσσαῖον. Διασχίσας τὴν περίλαμπρον πλατεῖαν τῆς Colonna Traiana τὴν πλήρην ἀνθρώπων καὶ κατάφωτον διέρχομαι διὰ τῶν μικρῶν ὁδῶν ἐν αἷς οὐδὲν ἄλλο βλέπω εἰμὴ φῶτα. Ρίπτω βλέμμα ἐντὸς τῶν καφενεῶν, τῶν καπηλιῶν καὶ οὐδὲν ἄλλο διακρίνω εἰμὴ στρατιώτας καὶ πάσης τάξεως πολίτας, οἵτινες μὲ βραχνῶδη φωνὴν φωνάζουσαι ζήτω ἡ Ρώμη! ζήτω ὁ ἡμέτερος στρατός! Ἀπανταχοῦ δὲ σημαῖαι ἀναπεταννύονται καὶ χαροποῖα ἄσματα ὑπὸ ἐναγκαλισμάτων διακοπτόμενα ὁλονὲν ἀκούονται. Τέλος κατεφθάσαμεν εἰς τὸ Campo Vaccino. Ἡ νύξ εἶναι μαύρη, κατάμαυρη, τὸ κλασοικὸν φῶς τῆς σελήνης ἐπὶ τοῦ Κολοσσαίου δὲν λάμπει εἰσέτι. Πρὸς τί; Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἐξάστερος καὶ θὰ ἴδω τοὺς ἀγιστον τῆς υπερτάτης στιγμῆς τὰ περιγράμματα. Ἀπὸ τοσοῦτων ἐτῶν σφόδρα ἐπεθόμουν νὰ τὸν ἴδω. Ἡ καρδία μου σφοδρὰ πάλλεται. Τὸ λοιπὸν, εὐρισκομαι εἰς τόπον ἔρημον, δὲν ἀκούω πλέον φωνῆν, βῆμα! Τὸ πᾶν ἡρεμοῖ καὶ ἐν τῷ σκότει καίται. Ἀφ' ἄχθημεν μοι λέγει ὁ ἡνίοχος. Ἐκπηδῶ πάραυτα τοῦ ὀχήματος βλέπω μέλαιναν κηλῖδα ἐν τῷ οὐρανῷ, τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ὄρη καὶ ἡ γλυκύτης, μεθ' ὧν αἱ ἀναμνήσεις, αἱ εἰκόνες τῆς ἀξιομνημονεύτου ἡμέρας ἐφορμῶσι ταυτοχρόνως ἐπ' ἐμοῦ, ὥστε τὸ βλέμμα μου οὐ μόνον δὲν ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῆς ἀξιοθαυμάστου ἦν περιπτύσσεται περιοχὴν, ἀλλ' οὔτε κἂν δύναται νὰ παραμείνῃ ἐπ' αὐτῆς ἢ σκέψις.

Τὸ βλέμμα καὶ ἡ σκέψις μου ὑψηλότερον ὑψοῦνται καὶ ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας διὰ τοῦ μάλλον διαπύρου παλμοῦ, ὃν δύναται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ νὰ διεγείρῃ ἡ εὐγνωμοσύνη χαϊρετίζω καὶ ευχαριστῶ τοὺς ἐκλιπόντας πατέρας καὶ ἀδελφοὺς, τοὺς ἐκ μαρρασμοῦ ἀποθανόντας ἐν τῇ ἐξορίᾳ καὶ ταῖς εἰρκταῖς, τοὺς ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος καὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐκπεύσαντας καὶ τοῦτο ὅπως ἀποδώσωσι ἡμῖν τὴν μεγάλην ταύτην πατρίδα, ἣτις μετὰ πεντήκοντα ἐτη ἀλγηδόνων καὶ ἀφθόνου χυθέντος αἵματος, τὴν σήμερον ἡμέραν ἐνοποιεῖται καὶ στεφανοῦται ἐνδοξον καὶ περιλαμπρῆ στέφανον πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς αἰκουμένης. Ὡ Μακάρια καὶ μυριάκις εὐλογημένοι ὄμεις οἱ τεθνεῶτες καὶ παρασκευάσαντες ἡμῖν τὴν τρισα-

γίαν ταύτην ἡμέραν. Ὡ δὺ μοιροι ὑμεῖς οἱ καμίντες
καὶ μὴ εὐδοκήσαντες νὰ ἴδῃτε μεθ' ἡμῶν ταύτην.
Ἔστέ εἰς αἰεὶ περὶ λημένοι, τετιμημένοι, εὐλογημένοι.

FELIX RETTORE

Professeur au Collège Averof

ΑΛΣΑΒΙΑ

Ἡ

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΑΒΑΙΩΝ

(Συνέχεια.)

B.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐφθασαν εἰς Ἱερουσόλυμα, ὃ «Ἀνούσῃ
Ἰουδαίου» ἀνέθηκε τῷ Ἡλίῳ καὶ τῇ Σελήνῃ τὴν
φρουρήσιν αὐτοῦ καταστήσας ἀμφοτέρους ὑπευθύνους
διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην βλάβην αὐτοῦ, μεθ' ὃ
ἐπανέκαμψεν εἰς τὸν κόσμον τῶν φώτων. Ὁ δὲ Ἰω-
άννης διέμεινεν ἐν Ἱερουσόλοις βαπτίζων καὶ θαυμα-
τουργῶν. Ὄθεν ἐθεράπευε τοὺς χρονίως πάσχοντας
διηνοίγε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τυφλῶν, ἀνίστα ὑγιεῖς
τοὺς παραλελυμένους τύπτων αὐτοὺς διὰ τῆς ράβδου
αὐτοῦ, καὶ ἐν γένει ἰάτο πᾶσαν νόσον διὰ τοῦ δι'
ὑδατος ραντισμοῦ. Ἄλλ' οἱ Ἰουδαῖοι μὴ πιστεύσαντες
αὐτῷ ἐνέπρησαν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, πλην τὸ πῦρ ἀ-
πέθη αὐτῷ ὄροσοβόλον καὶ ἀβλαβές. Τότε ἐπετέθησαν
κατ' αὐτοῦ μεθ' ὄπλων, ἅτινα ὁμοῦς ἐδείχθησαν ἀ-
δρανῆ. Τοῦτο ἰδόντες ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἀποστο-
λὴν αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ὁμοφρονούν-
των αὐτῷ· παραδεξάμενοι δ' αὐτὸν, ὡς ἡγέτην αὐτῶν
διατελοῦσι μέχρι τῆς σήμερον ὑπήκοοι τῶν διαδόχων
αὐτοῦ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων.

Ἄφ' οὗ δὲ συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς νομοθεσίας,
εἰς ὃ ἐκλήθη ἐξῆλθεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου,
ἐνθα ἐδάπτισε τὸν «Ἰησοῦ Μαχίου», ἧτοι τὸν
Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ ὄντα πρὸς μητρός,
μεθ' ὃ ἐνέκυψεν εἰς ἀπαύστους προσευχὰς νύκτωρ τε
καὶ μεθ' ἡμέραν. Πρώτη δὲ αὐτοῦ δέησις πρὸς τὸν
θεὸν ἦτο, ὅπως διαφυλάξῃ αὐτὸν ἐκ τῶν παγίδων
τῶν γυναικῶν· καὶ τοῦτο διότι ἔχων συναίσθησιν τοῦ
κάλλους καὶ τῶν θεληγῆτων τῆς μορφῆς αὐτοῦ εὐ-
ρίσκειτο εἰς διηνεκῆ φέβον τῶν ἐρώτων καὶ τῆς γοη-
τείας τῶν γυναικῶν, δι' ὃ διετέλει παρθενεύων, ἐξ οὗ
καὶ οἱ πλείστοι τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ διήγον ἐν ἀγαμίᾳ
τὸν βίον αὐτῶν. Ἐξηκολούθουν δὲ οἱ Σαβαιοὶ ἐπὶ
πολὺν χρόνον ἀπέχοντες τοῦ γάμου, ὥστε ἠλαττώθη
ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὸν Παράδεισον προσερχομένων
ψυχῶν αὐτῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποσον δυσπρόστησε τοὺς
πολίτας αὐτοῦ, οἵτινες ἀπηύθυναν ἐν τάχει ἐκκλησίαν
πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἐν ᾗ ἐτόνισαν τὰ ἐκ τῆς μιμήσεως

τοῦ βίου αὐτοῦ προσγεγόμενα ὀλέθρια ἀποτελέσματα
τοῦ ἀγάμου βίου, ὅστις ἐμελλε νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Σα-
βαίους εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ περιαγάγῃ τὴν οὐρά-
νιον αὐτῶν κατοικίαν εἰς τὴν ἐρήμωσιν. Συνέστησαν
δὲ εἰς αὐτὸν, ὅπως κηδόμενος αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀραιωτέρως
ποιῆται εἰς τὸ ἐξῆς τὰς πρὸς τὸν θεὸν δεήσεις αὐτοῦ,
ἐλθῆ δὲ εἰς γάμου κοινωνίαν. Πεισθέντος δὲ τοῦ Ἰω-
άννου περὶ τούτου καὶ τὴν σύστασιν τούτων ἐκτελέ-
σαντος ἐπανήλθον οἱ Σαβαιοὶ εἰς τὸν ἕγγαμον βίον,
ἤρξαντο δὲ καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν προσερχόμενοι εἰς γά-
μου κοινωνίαν.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐξεπλήρωσεν ὁ Ἰωάννης τὴν ἀποστο-
λὴν αὐτοῦ ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα καὶ τεσσάρων
ἔτων ἡγηθήθη τὸ τέλος αὐτοῦ ἐγγίζον ὄθεν καλέσας
τὸν σύζυγον αὐτοῦ ἀντήλλαξε μετ' αὐτῆς τὸν ἐξῆς
διάλογον.

Ἰωάν. Ἐὰν ἐγὼ ἀποθάνω τί θέλεις ἀρὰ γε πράξει
μετ' ἐμέ;

Ἡ σύζ. Θέλω ἀπόσχει βρωμάτων καὶ ποτῶν, ἵνα
ἐπισπεύσω τὸ τέλος μου καὶ ἐλθοῦσα ἐνωθῶ μετὰ
σοῦ.

Ἰωάν. Οὐχί· ἀλλὰ θέλεις φάγει καὶ πίει, χωρὶς
κᾶν νὰ διέλθω διὰ τῆς διανοίας σου.

Ἡ σύζ. Θέλω ἀπόσχει λουτρῶν καὶ διάγει λυσι-
κομοῦ, μέχρις οὗ ἐλθοῦσα ἐνωθῶ μετὰ σοῦ.

Ἰωάν. Δὲν θέλεις τηρήσει, ἃ λέγεις οὐδεμῶς, ἀλλὰ
θέλεις λούεσθαι καὶ πλέκειν τὴν κόμην ἐπιλήσιμων
ἔμοῦ γενομένην.

Ἡ σύζ. Θέλω μονήρη διάγειν βίον ἐγκλειστος ἐν
τοῖς ἀδύτοις τῆς οἰκίας μου, ἕως οὗ ἀποθάνω καὶ
ἐνωθῶ μετὰ σοῦ.

Ἰωάν. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ πειθομένη εἰς τὰς ἐπιμύ-
ρους αἰτήσεις τῶν συγγενῶν καὶ φίλων σου θέλεις
ἐξέλθῃ τῶν ἀδύτων σου λησιμονοῦσά με.

Ἡ σύζ. Ἀλλὰ τί ἀρα νὰ προσθῆναι εἰς ταῦτα;

Ἰωάν. Πάνθ' ὅσα εἶπας οὐδὲν εἶναι ἢ ἀπόρροια
ἐλαφρονοίας καὶ ἀκριτομυθία, ὡφέλειαν δὲ οὐδεμίαν
μοι παρέχουσι. Κάλλιον δὲ θέλεις ποιήσει δεομένη
ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς μου, θύουσα τὰ πρό-
βατα καὶ καλοῦσα τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς, ἵνα
εὐχῶνται ὑπὲρ ἔμοῦ. Σὺ δὲ διατέλει φαῖδρᾶν καὶ
χαρῆσαν ἔχουσα τὴν ὄψιν, οὐχί ἐν ὀδυρμοῖς, ἀλλ' ἐν
ᾠδαῖς τὴν φωνὴν ὑψοῦσα, ἔμοῦ δὲ μηδέποτε γενοῦ ἐ-
πιλήσιμων.

Τούτου ἕνεκα οἱ Σαβαιοὶ μέχρι τῆς σήμερον διατε-
λοῦσιν ἐν ταῖς κηδείαις μᾶλλον περιχαρεῖς ἢ ἐν τοῖς
γάμοις. Ἀπαγορεύεται δ' αὐτοῖς ἡ λύπη, οὕτως ὥστε
πιστεύουσιν, ὅτι πᾶν ἐπὶ νεκρῷ χυρόμενον δάκρυ
καθίσταται αὐτῷ μέγας ποταμὸς παρεμπίπτων ἐν τῇ
ὁδῷ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ἀπειλῶν νὰ ἀποβῇ αὐτῇ
ἀπλωτος. Ἐξ ἄλλου ἔμοῦς πολλὰκις δεικνύνται ἡττον
αὐστηροὶ τηρηταὶ τοῦ νόμου τούτου, ἐκτὸς, ὅταν ὁ
νεκρὸς τύχη νὰ εἶναι ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς, ὅπότε τὸ
δακρῦν ἐπ' αὐτῷ αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται ταῖς γυ-
ναϊξίν αὐτοῦ.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐπεράτωσεν ὁ Ἰωάννης τὸν μετὰ τῆς
συζύγου αὐτοῦ διάλογον ᾠθῆ αὐτῷ ὁ «Μανδοδάϊ»
ὁ οὐράνιος αὐτοῦ πατήρ ἐν εἰδῇ νεανίου βάπτισμα αἰ-